

BAKKALCHO

4^{ki} Diri Kiiro 09 Arfaasa/ Tir 9, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

“Wonci-Dendi Iko-Turizime, loossa harancho yanna giddo isilanchimmatenni gumula dandiineemmo gede leellishanno”

- Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (Dr)

Addisu Adoola

Addis Ababa:- Wonci-Dendi Iko-Turizime Pirojekitete looso hananfe harancho yanna giddo isilanchimmatenni gumula dandiineemmo gede leellishanno yaanni Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (Dr) xawisi.

Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (Dr) “Hurbaate Gobbate” pirojekitubba biso ikkitino Wonci-Dendi Iko-Turizimete Pirojekite sa’u Qidaame faajjetenni maassisino.

Xaphoomu Ministirchi tenne yannara saysino sokkanni Wonci-Dendi Iko-Turizimete Pirojekite harancho yanna giddo jawa looso loosa dandiinanna buuxisiisinnona ledamme loosunni leltinowa ikkinota coyi’rino.

Pirojekite babbaxino gobbate qooxeessinni gamba assinoonni jiro, babbaxino qooxeessinni daggino ogeeyyenninna pirojekitete qineessaanonni ijaarantinota ikkasenni ledamme loosunni leltinowaati yiino.

Xaphoomu Ministirchi Abiy, Wonci qooxeessinni fultino haammata bareedda Itophiyu mittimma agarsiisate wolambinaate buuxisiisate jawa qeecha fultinota qummeessino.

Ledamme mittimma amadamme lophi ikkitino gede huwachise; Itophiyu Jirenya buuxisiisate qarate yiino.

Pirojekite Woncina qooxeessa latishshunni xaadisate dandiissitannotano xawisino.

Wonci-Dendi Iko-Turizimete pirojekite addi addi safote

Qoola... 7

“Ayyaanu ga’labbote qarri nookkiha ayirrisamanno”

- Komishiner Shimellis Toomaas

Qiddist Gezzaheny

Addis Ababa:- Katarunna cuu’attote ayyaani ga’labbote qarri nookkiha keerunni ayirrisame jeefamanno gede balaxote qixxaawo assinoonni Sidaamu qoqqowi polisete komishiine komishinerchi Shimellis Toomaasihu xawisi.

Qoola... 2

Itophiyu Dipilomaase Beronni Techo Geeshsha

Qoola 7

Aananno dirinni hananfe shoolente zonnara baadiyyete doogga Distirikite tantannanni

Gaazeexu Odeessaanchinni

Addis Ababa:- Sidaamu Qoqqowira dagate hasatto kaima assatenni hanafantino baadiyyete doogga ijaarsha amandoonni dirinni wo’munni wo’ma gumulate illachinshe loonsanni hee’noonni Sidaamu Qoqqowi Pirezidaante Kalaa Desta Ledamo xawisi.

Pirezidaantichu babbaxitino woraddara loosantanni noo baadiyyete doogga ijaarshi harinsho millise towaatinoha ikkana;

Shabbadiini, Wonshi, Gorchee, Arbegoonunna Bursi Woradda towaanyo assinoonniwaati.

Pirezidaantichu, towanyote gedensaanni coy’rino garinni, qoqqowu mootimma baadiyyete doogga iillo halashshatenni dagate horaameessimma buuxisiisate illachishshe loossanni afantanno yiino.

Qoqqowoho loosantanni nooti batinye baadiyyete doogga dagate hasatto kaima assitnota ikkase

Qoola... 7

“Itophiya duumu Baaruweelo; duumo Baarano Itophiyweelo heda didandiiannanni”

-Kalaa Befiqaadu Dirriiba
Hawaasi Yuniversite seeru rosiisaancho

Qoola 5

Itophiya Kalqete Leellishshanno Ayyaanna Mereerinni

Qoola 10

Bakalcho

Odo

“Diru dirunkunni kalanqoonnita loosu kaayyo garunni kiirre halaalaancho taje amadate ragaanni foonqe no”

- Kalaa Nigusu Xilahun
Loosunna Dandoote Ministir Diyeticha

Amsaalu Felleqe

Addis Ababa:- Diru dirunkunni kalanqoonnita loosu kaayyo garunni kiirre halaalaancho taje amadate ragaanni luphiima foonqe noota Loosunna Dandoote Ministere egeensiisu.

Loosunna Dandoote ministir Diyetichu kalaa Nigusu Xilahuni xawisino garinni; gobboomu deerrinni diru dirunkunni kalanqoonnita loosu kaayyo kiirranii isilanchonna halaalaancho taje amadate ragaanni xe'ne leeltanno.

Xaa geeshsha noo harinshonnino handaarunni kalanqoonni loossa tajubba isilanchimma deerra keennanni woyte xibbuunni 83% calla ikkinotanna gattinoti 17% huluullissanno tajubba ikkansa Ministir Diyetichu egeensiisino. Ministir Diyetichu kalaa Nigusu xawishshi garinni; qansoota Interpirayzootunni tantanne kalanqoonni loosu kaayyubba giddonni fiixoomunni, ga' retenni, amma' notenni, qooxeessunni calla huxxamme woloottaho kaayyo ho'latenni egennamatenni tantanne shiqinshannita ikkasenii isilanchimma xe'ne kalaqqinota iillinoonni.

Handaarunni eeli geeshsha noo tantanora marre buunxanni yannarano tajete isilanchimma xe'nenna loosu kaayyo kalanqi gedensaanni harancho yanna giddo diigante ba'anno

Interpirayzooti hee'ra handaaru loossa mixote garinni gummaame ikkitannokki gede jawa korkaatta ikkitino yiinohu Ministir Diyetichu; kurinna labbanno qarrubba tirate hajo la'annonsa bissanni ledo qinaambe loosanni hee'noonnita kulino.

Wole widoonni Baankubba Biheeraawe Baanke hajajjanno garinni Interpirayzootaho liqoote owaante uytanni nookkita Ministir Diyetichu xawisino.

Baankubba diroho amaddino liqoote mixonsanni xibbuunni 5% Interpirayzoota liqiissitanno gede Biheeraawe Baanke hajajjannoha ikkirono Baankubba biddissu garinni Interpirayzootaho liqoote owaante

uytannkkita egeensiisino.

Biheeraawe Baanke fushshitino biddissi garinni Interpirayzootaho liqoo shiqishshannore jawaachinshanni shiqishshannokkire kayinni yanna agarre xa'mate rosichi nookkitano qummeesse; konni gedensaanni kayinni liqoo shiqishshinorena shiqishshinokkire seekkine harunsate loosu kaajjinshe loosannita coyi'rino. Baankootu Interpirayzootaho mittu mereershi furcho fante liqoote owaante aa noonsata Biheeraawe Baanke fushshitino biddissi noota kaysinohu kalaa Nigusu; konni ragaanni kalaqantino foonqe Ministere loosu mini Interpirayzoota liqote horaameeyye assitanno gede womaashshu uurrinshubba ledo qinaambe loosannita xawisino.

Ministere loosu mini Interpirayzootu liqoofa'ransannahoogansaharunsitanno hayyo noota qummeesse; tini loosu hayyonna harunso qoqqowubbatenna quchummate gashshootubbara afantanno tantanubbarano suffannota huwachishino.

Ikkollana, xaano handaaru loossa agarroonnina mixote garinni ghattono isilanchimma noo garinni gumulantanni no yaate dandiinannikkita kulinohu Ministir Diyetichu; deerru deerrunkunni noo loosu kaajjado harunsonna qorqorsha hasidhannota lede huwachishino.

“Ayyaanu ga'labbote...”

Hawaasi Quchumira Baalante uurrinshuwaranna qara qara dooggara hobbaate agarsiisate Dijitaale kaameerra kaansoonnitano lede buuxisino.

Sidaamu qoqqowi polisete komishiine komishinerchi Shimellis Toomaasihi Itophiyu piresete uurinsha ledo assino hasaawinni coyi'ranni; ayyaanu ledo amadaminohunni dagate hobbaate agaratenna ayyaanu keerunni ayirrisame jeefamanno gede dandiisate Federaalete uurrinshuwa, qoqqowu ga'labbote bissanna Ortodoksete amma'no massagaano ledo hasaawa assinoonni yiino.

Konninnino mootimma dagate hobbaate agartanno jaddo gargartanno; amma'note massagaano kayinni jaddo loossannore tiyyidhe giwanna reqeccisha noonsa yiino. Konni daafira baalunku halamme ga'labbo agarsiisate qeecha fula hasiissannota huwachishinno.

Komishiner Shimellisi ledotenni; jaddo tiyyidhe gibbanno annuwi noote gede mite mite umonsa amma'note massagaano yitannori dagate mereero gaancenna canco kalaqqanno sokka sayissannori heeransa konni alba assinoonni harunsonni buuxate

dandiinoonni yee; poletiku hedo finca amma'note ayyaani aana co'ontanni hoolloonnita ikkasenii; togoo assooti giddo millissannori amma'note massagaano eemarantanno gede qaagiissino.

Dagate keere agarsiisa polisete komishiinera uyinoonni yawonna biilloonye ikkasenii, canconna gaancete kakkayissannota hiittenne hedo finca hoolloonnita ikkase anfe qoropho assa hasiissannota lede huwachishinno.

Hawaasi quchumi keeru lawishshanna daa'attote mereersha ikkasinni; ayyaana ayirrisate haammata daa'ataano qoqqowo e'annota qummeessinohu komishiner Shimellisi; daanno wosina haa'rate addi addi qixxaawo assinoonni yiino.

Daallasu minnanna gangalatu basera waagu lexxo assinannikki gede hajo la'annonsa bissa ledo amaalloonnita egeensiisino.

Qoqqowoho xaphoomunni 147 Taabooti fulannota kayisinohu komishinerchu; wole amma'no harunsaano taabootu galanno base co'eessate loosinni amadantinota qummeessino. Kunino amma'note

taalleenyenna ayirrinnye xawisannoho yiino.

Konninni ledote qoqqowu doogotenna hodhishshu biiro ledo halamatenni hala'ladda loosu gumullanni hee'noonniha ikkana; ayyaanu yannara heedhanno luphiima dagate millimmo ledo amadaminohunni hodhishshu ruukkono ikko waagu lexxo kalaqantannokki gede polisete kaa'laano ikkitino teknolojje ledo qinaawatenni loosanni hee'noonni yiino.

Jaddote assoote yannaasicho teknolojjenii irikisamme gargarate assinoonni wo'naalshinni Hawaasi quchumira qara qara dooggaranna baalante uurrinshuwa hobbaatu kaameera kaansoonni. Hattono 440 hallanyu uurrinshuwa hobbaatu kaameera kaansoonnita kule; Konninnino mooru jaddo co'o assine huna hoongirono, ajishate dandiinoonnita komishinerchu lede buuxisino.

Qoqqowohono ikko hawaasi quchumira mootimma dagoomu hobbaatenna keere agarsiisate assitanno sharro irkisatenni daga ga'labbote loosu hale ikkitanno gede komishiner Shimellisi sokkasi sayisino.

Kalaa Arbo Jaldeessa

Soojjaati Sidaami Zoone yannaasinch gibirinnu tekinolojje hanaffu

Addisu Adoola

Addis Ababa: Soojjaati Sidaami Zoone yannaasinch gibirinnu tekinolojje horonsi'ra hanaffinota Zoonete baadiyyete latishshi biddishshi xawisi.

Yannaasinch gubirinnu tekinolojje gidu laalcho gamba assitannotanna baatto hawuurtannota ikkase kulloonni.

Soojjaati Sidaami Zoone Baadiyyete Latishshi Biddishshi Sooreessi Kalaa Arbo Jaldeessa Itophiyu Pireeseete Uurrinshara xawisino garinni; Soojjaati Sidaami Zoone gidu laalcho gamba assitannotanna baatto hawuurtanno yannaasinch gibirinnu tekinolojje horonsi'ra hanaffino.

Kalaa Arbo xawishshi garinni; tini yannaasinch gibirinnu tekinolojje gide middannonna baatto hawuurtanno Kombaynerranna Tiraakiterra ikkitanna; xaa yannara zoonete giddo Arooreessu, Bansinna Burru Woraddara horonsi'ra hanaffoonni.

Tekinolojje lowo mannu wolqanni loosanni loosu yannite hayyonni riqiwatenni boode mannu wolqanni harancho yanna giddo jawa loosu loosa dandiisiiisatenni sa'e; gidu hafanfarre gatisatenna gidu isilanchimmarano luphiima qeecha afidhinota ikkase egeensiisino. Gobbate gede jaante tungoonni sagaletenni umo dandaate ha'rinshora gibirinnu handaari qara ikkasi kaysanohu sooreessu; konnirano zoonete gede hala'lado baatto gidunni diwate kaajjine loosanni afammannita lede qummeessino.

Tini yannaasinch tekinolojje noose horo kaiminni aantete zoonete giddo baalanka qooxeessa tuqsate loosanni hee'noommo; kunino daga lowohunni horaameette assanno yiino kalaa Arbo.

Wole widoonni, gorsu loosinnina arri Qamadenni 14 kume 839 gishsha baatto laalchunni diwate mixi'ne loosanni hee'noommo yiinohu Kalaa Arbo; konnira, hasiissanno qixxaawo gunde loosu giddora e'nanni hee'noonnita kulino.

Way jironni baraadinoti Sidaami baattora daga way gatsaanni ha'ranna gutu'mite ita dinose yaanno uminni, gorsu loosinni mittu mittunku manchi qaamattotte laalo minisinni sae dikko shiqisha dandaanno loosu loosamanni nootano huwachishino.

Mootimma maatete Jireenya buuxisiisate gibirinnu laalchonna laalchimma lossate illachishshe loosanni afantannota daga seekkite huwate baxxinohunni yannaasinch gibirinnu tekinolojje hayyo horonsidhe maatete Jireenya buuxisiisate harinsho rakkanno assate qeechansa fultanno gede sooreessu amadiisise sokkasi sayisino.

Guulcho Heddo

Wedellu dagitte ayyaanna agarte aantino ilamara sayisate noonsa yawo garunni fula agarantannonsa!

Dagate ayyaanna ayyaanaamenna budillaancho amadonsa agarante ilamatenni ilamanniwa taraabbannohu xaphooma ikkinoha dagate wo'munku ragi agarooshshe assiniro ikkinota ammannanni. Gobbanke Itophiyuno konni garinni dirra sa'e xaa yannara albi ayirriyansanna gaacheenansa agadhite afantannori batinye dagate ayyaanna amaati. Tini ayyaanna ayyaanimmatenni sa'e gobboomu ayimma xawishsha ikkitino ayyaanaamenna budillaancho balchoomma ikkansa ilamate taraabbannore ikkitanno gede dhuka ikkitino.

Dirrate giddo noo ilamano ayyaanna amaddinoha ayyaanaammanna budillaancho hornyubba hiikko dani baonni agarate lowo waaga baattino. "Amma' nokkinna budekki hunanno diini dayinohura ka' i" yitannori gaadu lallawubba konni halaali mitto xawishshaati.

Wo'manti daganoo gaadu lallawubba amaddinore luphi yitino balchoomma hedote giddo woratenni badhera yitukkinni muxxe lubbonsa kakkaltino dhaggete fooliishshonna, konnirano baantoonni baatooshshe shota gede la'nanniha di ikkino. Ayimmatenna ayirriyecho baantoonni kakkalo assine dhaggete fooliishshora kulloonnite.

Xaa yannara xawohono ikko mini giddo ayirrinseemmorii gobboomu ayyaannara waaga uyinikkinni dirra sa'e techora iillitino dikkittino. Yannate kiiroo noo ilama waaga baatiisissino; kakkalamaanchimmate dhaggenke mitto bisooti.

Techono ikkiro tenne ayyaanna hornyansa agarate ha'rate halaali shotunni la'nanniha dikkino. Ayyaanna baxxinoonni xawu ayyaanna hunote assootira hosiisatenni ayyaannate badheenni noori jajjabba ayyaanaammunna budillaancho balchoomma hunne gobbate giddo gaance kalaqate gidoyidina gobbaayidi wolquwa shiima di ikkitino.

Baxxinoonni cuu'atto labbinori ayyaanaammunna budu amadonsa luphi yitino xawunna dagate ayyaanna hunote assootira golo assite horonsi'rate albano ikko techo batinye hunaano wolquwa millissino. Hunote illachinsara lowo xeertinye hodhitino.

Ikkeennano daganke ayyaannate noonsa ayirriyina ayyaanna ayimmansa xawishsha ikkansanni kainohunni heddiro wo'minsakkinni gatino. Baxxinoonni wedellu ilama tenne dagate ayyaanna agarte aantino ilamara tareessate widoonni noonsa yawo garunni fula dandaansa hunaano wolquwa sokko diigantanno gede jawa dhuka afidhino.

Tayxe diri Katarunna cuu'attote ayyaanna keerunni hanafante jeefantanno gede ayyaanu amanyooto bidhattotenni co'o assitanno heddo ikkitara hasiisanno. Daganke ayyaanu hanafame jeefama geeshsha wo'munku ragi agarooshshe assa hasiisanno.

Daganke ayyaanna amaddinore ayyaanaammunna budu balchoomma agarte ayirriisanno; Kuni kayinni dagate gede ayimmansa ledo noonsata kaajjado mittimma illetenni leellishshinorena babbadooshshu duduwinni adhantannokkita kaajjado ayimma ayidde ikkansa xawoho leellishshinoho.

Baxxinoonni aja dume ayyaanna amaddinore ayyaanaammunna budu hornyubba gatamadhitino ayimmanni ayyaanna agarte ilamate tareessate dandiisanno uurrinsha aana afamansa hunaano wolquwa heddiro halchitino wo'mannokki gede assitino. Kunino qole jawaachinshannihonna luphiima afansa uyinara hasiisanno loosooti.

Wedellu dagitte ayyaanna agarte aantino ilamara sayisate noonsa yawo garunni fula agarantannonsa! Jajjabba xawu ayyaanna iillitanno woyte uminsa hasatto kasseenyira calla birbinyantannori hunotenni dadda'litannori kiironsa shiima dikkittino. Konnira kayinni ayyaanu hagiirre dadilleho qolte ajanda kalaqatenna ayyaana diqqeessite dadda'late qixxaabbinorira kaayyo aa dihasiisanno.

Cuuammete ayyaana daganniho. Itophiyu daganni sae giddosi nooha biifado hornyuba la'neenna UNESCOte borreessame kalqenniha ikkino. Konne diqqeessatenna kolishsho diqillo buurate hembeelantannori kiiroo diafidhino. Annuwinke konne ayyaana ilamatenni ilama tareessitanni abbitino. Techo kayinni tini ilama dagganno ilamara konne ayirrado ayyaana reekate keere, mittimma, baxillenna sumiimme kalaqatenni qeechansa fula hasiisanno.

Niro togoo ayyaanira wedellu gobbate keere huntara bobbakkinore irraawisatenni angansa mimmitunni amadante dhagge loossinota addi addi basera leelline buuxate wo'naalloommo. tayxeno wedellu yawonsa fula hasiisanno. Mootimmano gobbate keere agarsiisatenna ayyaanu keerunni hanafame keeraatunni goofanno gede ga'labbote widoonni loossanno looso kaajjishsho. Dancha ayyaana!

Kuni gafi addi addi polotiku, miinjonna dagoomitte hajubba lainohunni qansootu xawado hedonsa wortannowaati. Konni gafira fultanno borro qixxaawote kifile uurrinsha dixawissanno.

Xawado Heddo

Ayyaannankenna Budinke Turizimete hexxonke, mittimma malaatenke!

Yaareed Geetaachew

Baca amma'no, baca, budenna balchooma hanqaffino Itophiyu gobba yanna yanna agarte diru giddo Kalaanderunni bande worranninte gede budunna amma'note ayyaana ayirriisanno gari techo kalqe maccansanna illensa ninkewa tugganno gede assitanni daggino. Konninnino addi addi budunna amma'note ayyaanna "UNESCO" tenni borreessiisanni afantanno.

Ayyaanu amma'notenna budu hornyubbanni ledo xaadinse xawoho ayirriisanni dangoonniha ikkasinni; duuchu garinni giddosiinni amadino horinyubba xiinxallineenna kalqete Halantino mootimmuwara Rosu Sayinsetenna Budu uurrinshara (UNESCO) amammandannikki dona ikke borreessaminoti qaangannite. Kunni garinni kalqete amammandannikkiha 4ki Dona assine borreessiisoonni.

Kalqenkera xaa yannara amammandannikkinni manchi beetto riqibbino Donna yine su'minoonniri giddonni Itophiyu Cuuammete ayyaana lede Masqalu, Fichee Cambalaalla (Sidaamu Diru soorro ayyaani), Gadu Amanyooti (Oromote budu gashshooti) ayyaanna kullannireeti. Kuni ikkanni noohu Itophiyu turizimetenni kalqe ille goshooshinohuraati yine afoo wonshine coyi'ra dandiinanni.

Konni handaarinni loonsoonni jawu loosi giddo 2003M.D fulinohu amammandannikki doni agarooshshi sumimmete sanade Awuropu kiironni 2006 Itophiyu adhite malaatissu gedensaanni gobbate deerrinni 86 daganna dagoomu Donna hattono kalqete riqibbinota shoole donna borreessantanno gede assinoonni kullannite.

Ayyaanaho yinannihu, hattono amma'no calla dibiiffanno. Mittimma gutunni biinfenna sense ikkinanni ikkitooti ikkinniina. Mittimmankeno ayyaannankenna budinke giddo xabbanno. Budinkeno mittimmanke gido leellanno.

Ayyaanu noosi hala'ladu adhamooshshinna afamishshinni UNESCOte borreessamasira albaanni Afriku ayyaana assine adhinanniha ikkanna "African Epiphany" yaamamanno su'minni afamannota addi addi mashalaqqe kultanno.

Cuu'attote ayyaani UNESCOte kalqete dona ikke borreessamate korkaata cuu'attote ayyaani hundinni hanafe keerunniha, baxillunniha, mittimmannihanna roduuwimmate xawishsha ikkatenni techora iillino ayyaana ikkasiiti.

Ayyaanu amma'notenna ayyaanaame amadosinni sainohunni ninkennino sa'ee xaphooma Afriku dagara ayyaanu naaxxille uddisiisannoha, gobbankeha

dancha suude gatamarannoha, ha'nura budenke kalqete egensiisannoha, Itophiyu daga mittoonsitanno siwo ikkasi UNESCOte borreessamasira qara korkaataati. Kuni halaali techo Turistootu Cuuammete ayyaanira beeqqitanna leellanni no.

Aantino ilama agarooshshe assitara, ayirriisannona ayirriisiisara hattono illensa diikkichi gede agartara hasiisanno. Konnira kayinni kalqete dona ikke borreessamino daafira agarooshshuno ikko amadooshshu gutunniha ikkinohura qarru deama dihasiisanno. Kalqenniha ikkirono Cuuammete ayyaani ayidde ninkeenti.

Cuuattote ayyaani kaimunna safo amma'no ikkiturono; konninni ajinokki deerrinni dagoomittete amadonna ikkitubba qoteho harisanno. Kuri mereerinni mittu baxamate woyi hasamate akata kalaqannohonna hakko bikkinni seenu darawonsa labballi ledo illetenni hasaabbanno, heewisantanno, addi addi godo'le leellishshanno, qote qote gantannohonna hakkiinnino hadhe hadhe mine kalaqidhanno kaayyo kalaqantannoha baxxino barra ikkasinna kunino saalu gede ikkikkinni hoolaaahu nookkihanna dagoomu fajjo afi'rinoha isinni agarranniha ikkasiiti.

"Loomeola" mitto ayyaanubiso ikkitinotanna gagasu aana illachinshe tuga bareendetenni guwisiisanno barri hee'riro kuni cuu'attote ayyaana ikkana baxxinoonni baadiyyete gobbate qarqartora ayyaana kaima assinohu illete baxilli suutunninna ilammooni qa'ee xiinxalline cimeeyye soya rosantinota ikkitanna; batinyootu minino tenne harinsho sainoha ikkasi naaxxissannote.

Ayyaanu haammata ikkitubbanna seesi murgo harinsanniha ikkana Armonikunni sirbitanno shiimiidi gaamonni hanaffe huwantannita, baxxinoonni ayyaanu aana afaminohu Itophiyu qansichi umisi qooxeessi bude, uddi'ra, faarsonna godo'le, gumulatenni ayyaanaho uyinanni ayirriyini woleho agurreenna ninkera nafa halchishannonke.

Wo'mante kalqenni dagganno daa'ataano, xiinxallaano, koyisantino wosinna, dipiloomaatootu, odeessaano wole ayyaanu iibbara korkaata ikkitanna insarano konne darga afamate korkaati ayyaanu iibille ikkansa maala'linanni xawissanna macciishsha rosantinote. Tayxeno kuni techo geeshsha noohunni roorino garinni hosanno yine batinyootunniwa agarranni hee'noonni hajooti.

Mittimma giddo baxillu no; baxillu giddo dhuku no; dhuku giddo bareende no; bareendete giddo qelle no qellete giddo jireenyu, latishshunna lopho no. Ayyaannankenna budu balchoommanke konne leellishshanno. Kuni leellannohu ninkera calla dikkino kalqeteeti; korkaatuno budunna amma'note ayyaannanke roore kalqetenni "UNESCO" te borreessantanni nooyya. Konne qorxikkinni ilamate sayisate kolishsho diqillo buuranno ibiliisa mittimmatenni reembo. Dancha ayyaana!

Bakkalcho

Bocaasa 10, 2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bilbilu Kiir - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiir -

Imeele - yaredoyaredozen2@gmail.com

Bilbilu Kiir - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bilbilu Kiir - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaalu Felleqe

Addisu Adoola

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Egensiishsha haa'nanni kifile

Bilbilu Kiir - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egensiishsha hirate qineessinanniwa

Bilbilu Kiir - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/ Ethiopian Press Agency/

Sidaamu Afoo

“Itophiya duumu Baaruweelo; duumo Baarano Itophiyiweelo heda didandiinanni”

Qiddist Gezzaheny

Itophiyaho haaro soorrote mootimma dagguhunni hananfe illacha tunge loonsoonninna soorro abbinoonni hajubba mereerinni mitte Baaru furcho xa'mooti. Mootimma Itophiyu dagawa seeda dirrara gaabbo kalaqqe keeshshitinota Baaru furcho xa'mo dawaratena hiiqqamme sissatani dhaggete qeecha fultanni afantanno. 27 dirrara diigante keeshshitinota Baaru wolqa wirro tantanatenni Itophiyu wirro Baaru wolqa heedhannose gede assitino.

Sai agani giddo Somaali Laandi ledo sumimme kalaqatenni Itophiyu Baaru furcho afidhanno doorshuwa halashshidhino. Itophiyu kayissinoti Baaru furcho xa'mo kalqoomu seeri garinni hiittonni la"antanno? Adhamooshsheno hiittonni buunxanni? yitannonna amadantino hedo aana Hawaasi Yuniversite seeru rosiisaanchi kalaa Befiqaadu Dirriibihu ledo hasaawa assinoommo.

Bakkalcho:- Itophiyu duumu Baaru aana nooseha annimate qeecha hiittonni xawinsani?

Kalaa Befiqaadu:- Itophiya duumu Baaruweelo; duumo Baarano Itophiyiweelo heda didandiinanni. Itophiyu Baaru furcho afi'rase daafira umi yannara anfoonnihu 100-150 M.D geeshsha borreessinooni "Teha piripiles eve the Eritrean sea" yaamamino maxaafinniiti. Kuni maxaafi Aksumi mootimma duumu Baaru aana hala'lado daddalo harissannota kulannoho. Muli yanna geeshsha Itophiyu duumu Baaru aana qara beeqqaanchona jawiidita ikkase kultannori batinye borreessaanono no.

Bakkalcho:- Itophiyu duumu Baaru aana nooseha annimate qeecha hoogganno gede assinoonni sodhino dhaggeniiti; tenne aana boode xawishsha uyittonkero?

Kalaa Befiqaadu:- Kaphu dhagge kulatenni halaale soorra hoongirono shokkisha kayinni dandiinanni. Baaru furcho ledo amadaminohunni Itophiyaho xaaddino mitiimma dhaggete shokkaati. Itophiyu hundinni hanafe duumu Baaru aana qeechu noosetenna duumu Baaru aana hajajjanni keeshshitino gobbaati. 1800 KM seendille afidhinota duumu Baaru amado hundaseenni hosiissinotenna fulotenna e"ote uduunnira lame furcho gashshitanno gobbaatinkanni. Itophiya duumu Baaru gobbaanni, duumo baarano Itophiyu gobbaanni heda didandiinanninkanni.

Ikkeenano Itophiyu lopho hasidhannokki wolquwa yanna yannantenni giddooni noo koffeenyinni kalaqantino foonqenni Itophiyu duumu Baaru gobbaanni ikkitanno gede assinoonni. Seeda dirrara Itophiyu duumu Baarunni hiitto qeechino noosekkihii gede assine haja assine fincinoonni dhaggeni qoosose nafa agadhate qarrantani keeshshitino. Konnira mittu xawishshi sa'u 30 dirra giddo furchotenna duumu Baaru daafira hasaawano ikko

Itophiyu annimate qoosso xa'ma saalu gede kiiratenni aleenni danono kalaqqanno hajooti. Tenne dirra giddo Baaru furcho ledo amadantino xiinxallonna xiinxawo hoolle keeshshinoonni. Baaru furcho daafira hasaawanno manchono gobbate diini gede assine la'nanninkanni.

Loonsoonni sharrenna haja assine kalanqoonni duduwinni Itophiyu furchiweelo ikkasenni haammata miinju, poletikunna dipiloomaasete xiiwora reqeccaabbino. Kunino sa'u 30 dirrara Itophiyu ayirrinnyinna su'mi heeshshi yaanno gede assatenni aleenni miinju ragaannino gawajjantanno gede assinose. Haammata safote latishshuwaranna buxima ajishate hossannota 1.6 Miliyoone doolaare ale diru dirunkunni furchote calla hosiisatenni buximate giddo keeshshitanno gede assinose. Itophiyu furchiweelo ikkasenni kirahonna hodhishshaholuphiima doolaare duntannohura uduunnu waagi luphi yaanno gedena heeshshote oolto lexxitanno gede korkaata ikkino.

Itophiyu afamannohu Afriku buudi

-Kalaa Befiqaadu Dirriiba
Hawaasi Yuniversite seeru rosiisaancho

Itophiyu lopho
hasidhannokki
wolquwa yanna
yannantenni
noo koffeenyinni
kalaqantino
foonqenni Itophiyu
duumu Baaru
gobbaanni ikkitanno
gede assinoonni

Itophiyu kalqete aana Baaru furcho noonsakki 44 gobbuwanni mittete. Afrikahono afantanno 16 Baaru furcho noonsakki gobbuwa qotira afantanno. Ikkeenano Itophiyu tenne gobbuwanni baxxitannota assannoseri batinyu coyi hee'ranno. Umiti dagate kirooti. Xaa yannara Itophiyu daga 126 Miliyoone iillitino. Xaphoomunni Itophiyaho heedhanno daga Baaru furcho noonsakki gobbuwa daganni 1/3 anga amaddanno.

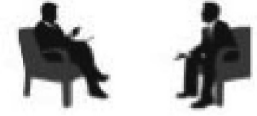
Kageeshshi daga amadde Baaru furcho hooggino gobba dino. Layinki hajo kayinni Itophiyu Baaru furchonni doyissantino gobbaati. Aleenni xawisummonte gede sharretenna sodhino dhaggeni Baaru furchonni xeertidhanno gede assate gobbaanni kalaqamisenni duumu Baarura gamba yitnote. Sayikkihunni dhaggetennino ikkiro duumu Baaru aana seeda dirrara aliidita ikkate keeshshase leellishshannoti batinye taje noose gobbaati. Konni daafira Itophiyu beebbatenni amadosenni ho'lase gobbaanni annimmase hoolannohu mittuno kalqoomu seeri dino. Itophiyu Baaru furcho hoogginoonni ikko duumu Baaru gobbaanni ikkitanno gede assinoonni harinsho seeru safo afidhinokkate. Itophiyu duumu Baarinni ho'litanno gede assinoonnihu 1900; 1902 na 1908 kadote gashshaano ledo assinoonni sumimmenniiti. Tini sumimme kayinni halantino mootimmuwa safote chaarterrenni seerunnire ikkansa hooggino.

Halantino mootimmuwa uurrinsha uurrinsi yannara fushshitino seerinni mittu gobbuwa kadote gashshooti wodho adhate gadacho noonsakkita kulanno quwi mitto ikkana; Itophiyu kadote gashshootinni kadantinokki gobba ikkasenni, gobbaanni kadote gashshaanonni qixxaabbinota 1900, 1902 na 1908 wodho adhate gadacho dinose.

Koni garini umihuni Itophiyu Baaru furcho afi'rate qoosso noose; layinkihuni Baaru furcho annimma qoosso noose gobbaati. Itophiyu tenne qoosso nooseta ikkasenni kayissino xa'mo seeru safo afidhinote.

Ikkeenano tenne qoosso buuxisate kalqoomu seeri mayyaanno yaannoha la" a hasiissanno. Kalqoomu seeri gobbuwate mereero noo xaadooshshe gashshanno seeraati. Lame gobbuwa mereero noo xaadooshshe la'annorina qarru hee'riwa muro sayissannoreeti; kalqoomu seerira kaimu gobbuwa wodhitino wodhooti. Kalqoomu wodho la'neemmo woyte Itophiyu Baaru furcho hoogganno gede assannoseri woy afidhannokki gede assannoseri mitturi dino. Kalqoomu yoo mini safote borro quwa 38 aana xawoho worrooninte gede, mitte gobba so'rino garinni suwashsho ikkitinokki muro sayinsoonnie yite hedduro xa'mo shiqishanna yekkeerama dandiitanno. Itophiyu Baaru furcho hoogganno gede assinose wodho mereerinni kadote gashshooti wodho qarunni kullannite. Atse

Wosincho

Qoola 5

Miniliki yananni hanaffe Itophiyu kadote gashshaano ledo assitino sumimme Baaru furchose hoogganno gede assitinoseta kullanni.

Kadote gashshooti sumimme akatisenni kadde gashshitanni keeshshitino wolquwa gadachishanno garinni kadde gashshitinori aana iillishshino assooteeti. Konni daafira wodho yaantenni wolqaataammunna daafurtinori mereero gumulantino gadachishshanno sumimmeeti yaa dandiinanni. Tini wodhuwa kadde gashshitannorira ikkinnina hirantannori fajjo amaddinore dikkitino.

Konni daafira Itophiyu malaatissinoti 1900, 1902 na 1908 wodho mereersitino wodho dikkitino; konni daafira digumulantanno. Kuri wodho halantino Mootimmuwa uurrinshu chaartere aanano gumulantannokki gede xawoho worroonnite. Konnira qarunni korkaata assine adhinonni giddonni umiti kadote gashshooti wodho kadante galtinori hasatto nookkiha wolqatenni gumulantino ikkansaati. Kadote gashshaano wolqa horonsidhe mitte ayirrado gobba gadachishshe wodho gumultanni keeshshitino. Kuni ikkasinni halantino Mootimmuwa uurrinshi yannara balaxxe tuggino seeru goli mereerinni kadote gashshooti wodhonna sumimme lainohunniiti.

Xaaliyunna Itophiyu 1900, 1902 na 1908 ni wodhote aana malaatissu yannara Awuropu kadote gashshaano Afrika bebbeeqqate akkimalu garinni millissino yannaati. Tenne yannara Ingilize, Ferensayena Jermene uminsa qeecha amaddu yannara mittono kadote gashshoote afi'rinokkihi Xaaliyu albasi Itophiyu widira qoli. Xaaliyaa irkisse Ingilizenna Ferensaye uminsa irko assitinnokkani; Welwelu ganono tenne xawishshaati.

Haammata basenni amadantinoti Itophiyu fullanni caakko afi'rate tenne wodho gadachante malaatissara dandiitu. Atse Miniliki tenne wodho malaatisinnohu yannate nooxiiwonnigadachameeti. Itophiyu miinjuni, olu wolqanna dipiloomaasetenni tenne wolquwa ledo yekkeeramate dhuki dinoosenkanni. Konni daafira gadachante sumimme malaatissara dandiitino. Mitto sumuu yaannoha gadachinshe malaatisiisa seeriweelo ikkatenni aleenni seeru albaanni adhamooshshe diafidhino. Faranjootu 1994 ni halantino Mootimmuwa uurrinshanni kaajjinshoonni seeri quwa 38 aana, mitto sumimme e''anno manchi wodho e''anno gede waajjishiisha wodho diigantanno gede assannota kulanno.

Bakkalcho:- Aljersi sumimmi Itophiyu Baaru furcho afi'rate qoosose hooggino yitanno bissa no; tenne aana noohe hedo maati?

Kalaa Befiqaadu:- Aljersi sumimme umisenni tajete gede shiqishshannohu Itophiyu 1900, 1902 na 1908 ni malaatissino wodhooti. Tini wodho kayinni halantino Mootimmuwa uurrinshu chaartere aana hoolloonitenna adhamooshshuno nookkite. Konni daafira hoollooni sumimme aana irkisamme sayinsooni muro umisenni waaga diafidhinote.

Konira qoteho kayisa hasiissannohu Baaru furcho hajo ka'anno woyte amadisiinse kayisa hasiissannohu mannihimmate shooshanqenna farco yinanni hedooti.

**Hananfooni sharro
guma laaltara
dandiitannohu
gobbate giddo
keeru hee'rirooti.
Konneno ko'ono
kalaqantanno
gaance uurritara
hasiissanno**

Itophiyu Baaru furcho hooggino mannihimmate shooshanqenna farco hoogasenniiti. Itophiyu 100 Miliyoone daga ale amaddinota, miinjiseno lophanni ha'rannohanna sodhino farconi Baaru furchose hooggino gobbaati. Xaphoomuni Itophiyu Baaru furcho hoogganno gede sayinsooni muro shokkashsho ikkasenni aleenni 100 Miliyoone ali daga albillite hixa hedote giddo wortinokki mannihimmate qoosso xiibbinote.

Lawishshah; Kaameerooninna Nayijeeriyu mereero kalaqantinnota dannu kipho tirri yannara 33 ikkanno qachi Kaameerooni widira higanno gede assinonni. Togo assinonni qachuwa Kaameeroonita ikkiteenna ikkikkini tenne basera heedhanno daga babbadante lame basera hee'ra hasiissannosakki daafiraati. Xaphoomunni mannihimmate qoosso hajo ikkitinohuraati. Itophiyah kayini Affaarete daganni gamu Eertiraho, gamu kayini Itophiyah hee'ranno gede assinonni. Konni aleenni mannihimmate qoosso xiiwo daggara didandiitanno.

Kalqoomu rosicho la'neemmo woyte Baaru furcho hajo shotunni tirranni rosicho afi'neemmo. Versayilesi sumimmenni Jermene Poolaandete umise baatto badde uyitino. Poolaandete cufante hee'ra noosekkihura Jarmane Poolaandete baattose sayisse aatenna Poolaandete Baaru furcho afidhanno gede assatenni sufo noo keere buuxisa dandiitino. Nikaraguwana Kolombiyu, Cheek Ripablikenna Peeru, Itophiyah xaaddino mitiimma aleenni mitiimmubba tirtte gobbuwa Baaru furcho afidhara dandiitino.

Bakkalcho:- Woloota gobbuwa kalqoomu seeri Itophiya mageesha irkisanno?

Kalaa Befiqaadu:- Halantino Mootimmuwa Baaru furcho seeri quwa 69 aana Baaru furcho noonsakki gobbuwa qoosseesahoo noota Baaru furcho horonsi'ratenna reekkisate kalqoomu qoosso noonsata kulanno. Tini qoosso Baaru furcho noosekki gobbanni; Baaru furcho afidhino gobbannina qoosseesuu mereero assinanni sumimmenni gumulantannota konni quwi aana xawinsooni. Afriku mittimmano konne seera kaajjishanno quwa gashshootu wodho giddo amandooni.

Halantino Mootimmuwa Baaru furcho seeri quwa 27ⁿⁱ kayinni Baaru furcho noonsakki gobbuwa sumimme assa hoongi ka'a horonsidhino Baaru furchora hiitto baatooshsheno baattannokkita kulannoho.

Konni daafira Itophiyu kalqoomu seera horonsi'ratenni mulese afantannota Baaru furcho afi'rate qoosso agarsiisa, Itophiyu Baaru furcho hasidhannote gede Baaru furcho noonsari qoosseesuu gobbuwa irshu baatonna woloota hasiissanno jiro soori'ratenni uyine adhate wodho gumula; gobbuwa furcho taalo latisateni horonsidhanno hayyo kalaqanna labbino hayyo horonsi'ratenni Baaru furcho animmase agarsiisi'ra hasiissannose.

Kalqoomu seeri Baaru furchonni horonsi'rateno ikko Baaru furcho afi'rate qoosso buuxisanno. Kalqoomu seeri garinni mitte gobba Danni qacesenni kayise 23 KM geeshsha callaati umiseha ikkannohu. Koni gobbaanni nooti kalqoomu daga gutu jirooti. Koni daafira Itophiyu kalqoomu jironna jajjinni horonsi'rate qoosso noose.

Bakkalcho:- Sayinsummo agani giddo Itophiyu Somaali Laandete ledo assitino sumimme aana kalqoomu adhamooshshi maa lawanno?

Kalaa Befiqaadu:- Itophiyunna Somaali Laandi malaatissinohu sumimmete tajeeti. Sumimmete taje qolte lame gobbuwa

assitanno sumimme ikkinnina kalqoomu deerrini tajete gede ikkite owaattannota dikkitino. Itophiyunna Somaali Laande assitino uyine adhate wodho lamente horo buuxisanno sumimmete tajeeti. Sumimmete taje seeru tajimmani aleenni qoosseesuu horose luphiimate.

Ikkeennano tenne sumimmenni hagiidhitannokki gobbuwa noota huwata hasiissanno. Qarunni Somaali Ripaablike umita ikkite koffeeenya shiqishshinoti balanxe anfoonnite. Wole widooni Itophiyu Baaru furcho afi'rase kofi assitannosarinna lophose halchitannokki gobbuwa eessannosakkiwa e'e canco kalaqate wo'naalansa xawoho. Konneno qole Gibtse, Arawete Liigenna labbino gobbuwa eessannosakkiwa e'e canco kalaqqanna la'nooni.

Ikkollana Somaali Laande malaatissinoti sumimmete taje ayeeno gawajjittannota dikkitino. Roorenkanni qoosseesuu ga'labbo kalaqqannotanna Itophiyuno qoosseesahoo nooe yitannoti annimmete xa'mo dawaro afidhanno gede waalcho fantannote. Baalunkuri aleenni kalqoomu seerinna uurrinshuwa suwashsho ikkitinoti Baaru furcho iillo heedhanno gede hasidhanno daafira Itophiyunna Somaali Laandete mereero assinonni sumimme irkinsannitenna adhamooshshe afidhinote.

Bakkalcho :- Xaa yanara hananfoonniti Baaru furcho afi'rate sharro guma gantanno gede Itophiyu dagawini maa agarrani?

Kalaa Befiqaadu:- Xa noo mootimma Itophiyunna Baaru furcho afi'rate xa'mo qolate jawa sharro assitani afantanno. Sa'u 30 dirra giddo Baaru furcho daafira kayisa gaancete gede adhateni aleenni usuraho hattono lubbo hoogate geeshsha iillishshanno. Baaru furcho xa'mo kayissanno eegennaammimo ikkituro akkimalu qarri giddo ubbino.

Xa kayinni mootimma umise kakaaooshshinni Itophiyunna Baaru furcho xa'mo qolate jawa sharro assitanni afantanno. Sa'i agani giddo Somaali Laandete ledo malaatinsoonni sumimme tenne sharro xawishshaati. Konni daafira baalunku Itophiyu qansichi mootimma hanaffino sharro kaa'lanna Itophiyuno dhaggete qoososewa higganno gede uminsa qeecha fula hasiissannonsa.

Hananfooni sharro guma laaltara dandiitannohu gobba giddo keeru hee'rirooti. Konneno ko'ono kalaqantanno gaance uurritara hasiissanno. Itophiyu lopho hasidhannokki wolquwa xe'nenke horonsidhe hananfoommota Baaru furcho afi'rate qoosso gufissannokki gede mittimmanke kaajjitara hasiissanno. Baaru furcho lainohunni xaa yannara Itophiyu suwashsho doogo aana afantanno. Konni daafira Somaali Laandete ledo iillinooni sumimme umita ikkinnina goofimarchunnita dikkitino.

Aleenni xawisummonte gede Itophiyu kayissinoti Baaru furcho afi'rate xa'mo kalqoomu seerubba irkisanno hajooti. Ikkeennano xaa geeshsha kuri kalqoomu wodho dihoronsi'noommo. Roorenkanni haja assine gurchunni seeru tiro aatenni Itophiyu Baaru furcho afidhannokki gede assinonni. Techo kayinni baalunku coyi bayichosi higinoha lawanno. Koni daafira keerenke agarsiinsummonna mittimmanke kaajjishi'nummo geeshsha Baaru furcho afi'rate qoossonke agarsiisa dandiineemmo.

Bakkalcho:- Yanakki uyite ledonke keeshshooto daafira galanteemmo.

Kalaa Befiqaadu:- Anino galateemmo.

Odo

Bakkalcho

Itophiyu Dipilomaase Beronni Techo Geeshsha

Addisu Adoola

Addis Ababa:- Itophiyu Dipilomaase hundi fullanke hanaffe techu geeshsha loosantanni noo dipilomaasete loosinni, Itophiyu su'mi wolootta gobbuwara wara'a yiino kuulinni borreessamanno, macciishshammese lexxitannonna duuchu handaari dipilomaasenni beeqqitanoo kaayyo kalaqqino.

Itophiyu Dipilomaase gottiinyu doogo ilamate afisiisate, ga'aha dipilomaasete looso roore kaajjishate akatisenni baxxitino dipilomaasete Lamala reqqe sa'u Lamala hanaffe Sayinsete muuzeamera fa'nantino. Reqqe pirezidaantite Sahlewoq Zewude, Arfaasa 2/2016M.D maassidhe fantino.

Qixxeessaano macca uurrinshubba Gobbaydi Hajo Ministeerenna Itophiyu Pireesete Uurrinshaati. Reqqe faajje assate 6 agani ale uffi qocci yitino. Gana waalcho e'nanni woyte lowo geeshsha danfoonninna daafurrooni gede lellanno.

Reqqe Mootitte Saaba, dhaggenni hanafe dagganno ilama dipilomaase geeshsha hala'ladunni shiqqino. Borrotenni, viidiyootenninna misiletanni waaxante shiqase la'ne duumbannikkinna lowo geeshsha rosiisaancho ikkitanno assino.

Gobbaydi hajo Inistiituute albisu xiinxalaanchinna Iisiyu Paasifike xiinxallo dayirekitere Jeneraalenna reqqe qixxaawo komite miili Anteneh Geetaacho (Dr) reqqe laise coyi'rino garinni; uurrinshaame ikkino gobbaydi xaadooshshi loosinna dipilomaase hanafantino 116 diri dhaggenna hundi dipilomaase Mootitte Saabanni kayse dagganno ilama dipilomaase

geeshsha hala'ladunni shiqqino.

Dipilomaasete loosinni haammata dhagge borreessantino. Dhaggetennino batinye Lagganna Ilaalla, uwanne ka'anna hattono seyoo no yiinoohu Dr Anteneh; ikkollana, loosamino looso garunni afa hoogate, anfoommo deerrinnino horonsi'ra hooganna garunni maareekkine aantanno ilamara tareessa hoogate qarri no. Konnenno hedote giddo woratenni bero, techonna ga'a dipilomaase sase fooliishshonni maareekkante aantanno dipilomaatera sinqe ikkanno garinni shiqqino yiino.

Reqqe Lee kifilla noosete. Gobbaydi xaadooshshinna dipilomaasete ragaanni sannate kiiru loonsoonni Mootitte Saabanni kayse Adiwu qelle geeshshiti umi kifilera shiqqino.

Yannaasinchu dipilomaase Itophiyaho yaannohu Layinki kifilera shiqqino. Gobbaydi hajo ministeere xintantuhunni

hanaffe noota 116 diri loosu harinsho, tantanonna Itophiyu harunsitanno dipilomaasete looso hala'ladunni huwachishshanno.

Gobbaydi hajo ministerennino gobbaanni Turizimete, Gargaroooshshu ministere, Itophiyu Diilallote doogonna wolootta uurrinshubba keere agarsiisate, donna qolsiisate, Ispoortetenna fayyimate dipilomaase loosira fultino qeechinna xaano loossanni noo loossano illete baxisanno garinni daa'atantanni afantanno.

Itophiyu xintaancho miila ikkitino Halantino Mootimmuwa Uurrinsha, Afiriku Mittimma IGAD, muli yanna miila ikkitino "BRICS" lendeenna hanqaffino haammata dipilomaasete miilla Sayikki kifilera afantanno gede lellishshanno.

Mittimma latatenni, mittimma lophatenni, gutu keerinni, qooxeessu xaadooshshinninna kalqete gobbuwa ajanda ikkitino diilallote

gade soorrammera Itophiyu uurrinsha hala'ladunni leeltino.

Dipilomaasente techoti Shoolki kifile ikkitanna; reqqe lowiidi qeecha amaddino. Illachase soorrote dipilomaase duumba assiturolo loosantanni noo loossa bero kaimu dhaggese ledo waaxante shiqase xawissanno.

Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (Dr) biilloonyeho dayi yannara harunsanno gobbaydi xaadooshshi poolise daafira assino hasaawinni xawisasi qaagiissinohu Anteneh (Dr); coyi'rino Xaphoomu ministirchi garinni gumulino qooxeessu xaadooshshe kaajjisha, olluu gobbuwa ledo mittimma lata, qansicha illachishshino dipilomaase, miinji dipilomaase, Lamenna haammata bissa bare xaadooshshe hattono haanju harumi, haaroo'mate kofatto, korreentete hironna wolootta gummaamma loossa illetenni la'a dandiinoonni yiino.

Jeefote kifilerano shiqqinoti dagganno ilama dipilomaase ikkitinota xawise; aantete gobbaydi xaadooshshinna dipilomaase loosi kaajja dijitaale dipilomaasenna Manchi beetti kalaqino huwatate dandoo (Artificial Intelligence) ilamate afisiisate shiqase coyi'rino.

Aananno sanira dipilomaasetenna uurrinshate mashalaqqe yannaasinchu garinni tantanantinnota ikkitanno gede assate, egennotenni massagantanno xiinxallo xiinxawonna gobboomite horonna akatooma bowirsate tekinoloje horonsi'ra hasiissanno. Konnira, qole tekinoloje garunni horonsidhanno dipilomaate kalaqa hasiissannota huwachishshanno.

"Wonci-Dendi Iko-Turizime,..."

latishshubba hanqaffinota ikkitinohura dureeyye aantete loossanno loosira injiino akata kalaqqinota Xaphoomu ministirch Abiy (Dr) lede qummeessino.

Tini pirojekite hanafote looso ikkitino gede xawisinohu Xaphoomu ministirch; aantete jawu loosi agarannonke yaanni coyi'rino.

Aantete Ambo, Wonci-Dendi Garbanna Woliso mitteenni amadiisanno looso loosa hasiissannota xawisino.

Dureeyye Wonci-Dendi qooxeessira hala'ladunni Investimentete bobbakkanno gede qoqqowu mootimma illachishshe loosara hasiissannota xawisinohu Xaphoomu ministirch; Wonci qooxeessi dagooni qooxeessu kalaqama agare keeshshiishino gede xaano konne assootesi kaajjishe sufanno gede sokkasi saysino.

Budisenni wosincho adhitanno Wonci-Dendi daga daa'attara dagganno wosinna danchu akatinni haa'ratenni su'mase agarsiisidhe sufa noose gede qummeessino.

Ledeno, Daa'ataano danchu garinni owaante afidhe hagiirrunni higganno assate woyyitino eo abisiisanno doogo qineessa heedhannonsa yiino.

Kalaqamunni baraa'noommo jiro aana kaajjine loosatenni Jireenyanke buuxisiisa hasiissannonke yiinohu Abiy Ahimed (Dr); hanafantino Jireenyu doogo gumulatenni uurrinshonkeri dino yiino.

Aanteteno gobbankera babbaxxitino latishshu loossa harancho yanna giddo gumulate jawaanteemmo yaanni coyi'rino.

Oromiyu Qoqqowi Pirezidaantichi Shimellis Abidiisa isi widoonni; Wonci-Dendi Iko-Turizimete qachi daa'attote mereersha calla ikkikkinni haammata kaayyo waalchooti yiino.

Pirojekite eo burqisatenni, loosu kaayyo kalaqatenni hattono loosu kalaqo jawaachishatenni miinju lophora jawa qeecha fultanno gede pirezidaantichu Shimellis coy'rino.

Xaphoomu ministirchi gobbaanni Afiriku Mittimma Komishiine Murrichi Musa Faaki Mahimaat, IGAD Murrichi Worqineh Gebeyyeh (Dr) na woloottuno dipilomaatete gaamo miilla hattono Federaaletenna qoqqowubate luphiima loosu massagaano maassote amuraati aana leeltino.

Wonci-Dendi Iko-Turizimete qacci Xaphoomu ministirch Abiy Ahimed (Dr) "Hurbaate Gobbate" amuraatinni ijaarantino baychubba mereerinni Sayikkiha ikkinota Xaphoomu ministirch borro mini mashalaqqe lellishshanno.

Wonci-Dendi Iko-Turizimete qacce latisate harinsho ijaarshu gufo 8 kuminni 12 kumi geeshsha ikkitanno qansootira loosu kaayyo kalaqinoha ikkana konninni jawu safote latishshi loosamino.

Kuri mereerinnino 43km doogo, 35km doogote korreentenna wolqate shiqo, 72km buusanna rosu minna kullannireeti. Qarqaru wedelli jajjabba latishshu loossa loosatenni daanno miinju horaameessimma coommishi'ra hanaffino. Hala'lado qooxeessu dagano xaa yannara roorenkanni horaameessimma kaayyo afi'ransa Xaphoomu ministirch Abiy Ahimed (Dr) tuqu xaadi qoolisira xallasi qaangannite.

Aananno dirinni hananfe ...

qummeessinohu pirezidaantichu, qoqqowu haaroo gede tantanami yannara daga balaxo uyte kaysidhino latishshu xa'mubba mereerinni doogo umite yiino.

Ikkinohurano sai Sasu dirira qoqqowoho loosantino doogote safote latishshi loossa qoqqowu mootimma lowo baajeette gaante loossinnona gumu lellinoteno yiino.

Konninnino worada woradu ledonna zoone qoqqowu ledo xaadisatennino sae, laalcho dikko fushshi'rate dandiissanno injo kalaqatenni miinju horaameessimma buuxisiisa dandiinoonnita coy'rino.

Qoqqowu daga hasatto kaima assatenni hanafantino baadiyyete doogga ijaarshano amandoonni dirinni wo'munni wo'ma gumulate illachinshe loonsanni hee'noonni huwachishshino.

Babbaxxitino woraddara loosantanni noo baadiyyete doogga ijaarshu loossa woyyitino isilaanchimmanninna jawaantenni loosantanni noo gede coy'rinohu Kalaa Desta; hawadi yanna iillasera albaanni gumulama dandiitanno gede hedatenni towaanyo assinoonnita xawisino.

Aananno dirinni hananfe qoqqowoho Shoolente zoonnara baadiyyete doogga distirikite tantanatenni baadiyyete doogga ba'ukkinni rahotenni gatamaratenni,annimma kalaqate loosi

hasiisanno garinni gumulamanno gede qummeessino.

Sidaamu Qoqqowi hodhishshunna Doogote Latishshi Biiro Sooreessi Kalaa Taammiru Taaffehu isi widoonni; qoqqowoho hanafante gumulantinnokkinnna baajeettete dirinni haaruudde doogga ijaarshi, haroonshinna buussate ijaarshi loossa loosantanni noo gede xawisino.

Ijaarshu qoqqowu doogate biilloonyinna baadiyyete iillote doogo ijaarshi pirojekite(URAP)tenni loosamannoha ikkana; qoqqowu mootimma 900 miliyoone ali baajeette gaante lowo illachinni loossanni no yiino.

Konninnino 1300 ali kiilomeetire baadiyyete doogganna 6 buussa ijaarshi ijaarmani afamanno gede xawisino.

Baadiyyete doogga ijaarshi roorinni 5 ali woradda, woradunna zoonete mereershi ledo xaadisannoha ikkinota qaagiisse; birote gede amandoonni baajeettete dirinni haaruudde doogga ijaarsha wo'munni wo'ma gumulate hasiissanno irkonna harunso assinanni hee'noommo yiino.

Baajeettete dirinni 55 dooggate ijaarshanna 41 haaronshu pirojekittubba loossanni noota xawisinohu qole qoqqowu dooggate biilloonyi aantichu loosu ha'risaanchi Kalaa Melkaamu Goowaniho.

Seyoo

Rosichonna egenno waaxatenni hananfoonni daddalu loosoo

Abbebech Maatewoos

Ile annise seeda heeshshote harinshosi babbaxxitino daddalu loosanni sayisino. Oososi kayinni illachansa rosu aana calla assitanno gede hedatenni luphiima harunsonna qorqorsha assino. Isi bobbahino daddalu loosaa mereerinni mittu manaado huuncitanno maashine amadonna laashshe hiratenkanni.

“Yannate anni`ya zayite huuncitanno maashine horonsi`ratenni sagalette zayite qiwaatete gidubbanni laashshe dikkote shiqishannota qaageemma” yitannoti seyoote gafi wosinchonke dukko Meriyem Saalih yaamantanno.

Daddalaano maatenni afantinoti dukko Meriyem rosunna qixirete loosi gedensaanni fulotenna eote daddalinni bobbakke xagga gobbate giddora abbiisissanno; riqiwotenni qole Maashoone ledde gummanna qiwaatete gidubba gobbayidi dikkora shiqishatenni xagicho abbiisiate hasiisannoseta gobbayidi woxu soorro hasatto wonshitanno.

“Itophiyu giddo daddalu loosii; baxxiinhunni, gobbaydi dikkora sonkanni daddali baca shetto noosihanna lowontanni jifannooha ikkirono loosa gadachoho” yitannoti dukko Meriyemi; daddalu loosoo ile anniwiinni ragidhinoha ikkasi daafira coyidhanno.

Qaaqqimmasenni hanaffe daddalu loosinni babbakkannota affinotanna jaallaseno albillitte daddalaancho ikkitannota kultannoseta qaaggannoti dukko Meriyemi; isehu daddalu heeshsho giddo ile annise qeechi jawa ikkinota coyidhanno.

Ise yitanno garinni; ile annise rosikkinni rosino jawaata annaatika. Zayite huunce hiratenni hanafe suuqetenni, kaameelu uduunninna wolootta daddalu loosanni bobbaha loosino. Manaado ikkitino zayitete huuncaanchoonni zayite huunce daddalanno yannara mootimmatenni tungoonnisi luphiima giburu xiiwo korkaatinni maashine buqqise konni loosi giddonni fulino. Sufeno suuqete daddalinninna wolootta daddalu loosanni bobbahinoha ile annise kaajjadonna jawaata daddalaancho ikkinota xawissanno.

Annisewiinni afidhino rosichonna egenno horonsidhe rosu gedensaanni lame uurrinshuwara qaxarante loosate kaayyo xaaddinoseha ikkirono baxxiinhunnino layinki loosose agurtinohu baxxukkinni gadachante ikkinota kultinonke.

Dukko Meriyemi Addis Ababaha afamanno daddalu loosi rosi mininni borreessaanchimmatenna birote gashshootinni dipiloomase, loosu aana noo yannara qole umi digirese daddalu loosi gashshootinni Addis Ababu Universitenni afidhino. Rosose luphiimu guminni jeefissinota qaaggannoti dukko Meriyemi; umi yannara qaxarante loosinohu “Omedad” yinanni uurrinsha gidootinka. Konni uurrinshi giddo tonne ale aganna keeshsha didandiitino.

Layinkita loosu kaayyo afidhinohu qole gobbate naaxxille ikkino Itophiyu diilallote doogo gidooti. Itophiyu diilallote doogo giddo noose keeshshonni shiimu loosu deerrinni hanaffe lophitanni haammata

loosu yawubba aanano loosino.

18 dirrara keeshshitino Itophiyu diilallote doogo giddo batinye rosichonna egenno afi`ratenni umose ikkado assitino. Loosose wo`mu dhukinninna jawaatetenni loosannotano qaagganno.

Ikkollana, xaaddinose maatete qarri korkaatinni seeda yannara loosu gobbaanni ikkote keeshshitanno. Itophiyu diilallote doogono seeda yannara agartese keeshshitinota xawisse; iseno hasidhukkinni, uurrinshano konne loosu uurrissanno gede assa gadacho ikkoteenna babbaxxitino.

Gobbate naaxxille ikkino Itophiyu diilallote doogonni geegiissinisehunni boode dirra gedensaanni qarrise giddonni fultanno woyte wirro qaxaramate hara noosekkita ammanatenni hallanyu loosu hanafa nooseta mudhito. Daddalu su`misinni “Merci Made Trading yawose agarrantino hallanyu maamara” yinanni uurrinsha safidhe abbiisaaanchimmatenninna soyaanchimmate daddalu loosinni bobbakku.

Yannate hallanyu loosisera daate lowo geeshsha heddanni keeshshite abbiisiate giddora e`inoti dukko Meriyemi; loosoho noose hasattonna lifinxe hattono gashshate aana noose ikkadimma batinyu affino. Ikkinohura, batinyu hallanyu loosose hanaffu woyte ledose loosate luphiima hasattonna halcho galtinonsata coyidhanno.

Maamaru safaanchonna loosu harisaancho dukko Meriyemi; daddalu loosose hanafate kaimu kaapitaale afidhinohu baanketenni liqirateniitinka. Yannate hallanyu baankuwa mine hidhinanni liqoo liqiissitannota qaagganno.

Awaashi baankenni afidhino liqoonni xagichu abbiisaaanchimma fajjo fushi`ratenni daddalu loosose “mite” yite hanaffinohu onte dirra albaanniiti. Loosoho hasiisanno ogeeyye qaxaratenni hanaffinohu xagichu abbiisaaanchimma loosii; lowontanni qoropho hasi`ranno hattono gobbayidi woxu soorro yannantenni hasi`rannoha ikkasinni loosu mitiinsannoha assanno yitanno.

Xagga gobbate giddo laashshaanowiinninna gobbayidinni abbiisiatenni dikkote shiqishshannoti dukko Meriyemi; mittu xagichi ba`anno woyte woy rahe gobbate giddora eikkinni gatanno woyte lowontanni dadillanno. Keeshshasi korkaatinni xagicho hoogge heeshshonsa hoogganno mannooti nootano kulte; xagichu luphiima qorophonna illacha hasi`rannotano xawissanno.

Ise yitannote garinni; gobbate giddo laashshinanni xagga hattono gobbayidinni daggannota babbaxxitino xagga Addis Ababu quchumi gidonna qoqqowu quchummara afantanno daddalaanora uyitanno. Daddalaanotewiinni qole xuxxulunni hirtannori adhite qooxeessubate afantanno faarmaasubba widoonni xagga dagoomunniwa iillitanno gede assinanni.

Dukko Meriyemi xagisate rosi hoogiserono rosichunni ogeeyyete ledoo noose xaadooshshinninna coyibbate uyitanno luphiimu illachinni xagga badde

“Itophiyu giddo daddalu loosii; baxxiinhunni, gobbaydi dikkora sonkanni daddali baca shetto noosihanna lowontanni jifannooha ikkirono loosa gadachoho”

affinota coyidhanno; loosu biso asidhe kakkaooshshunninna qorophotenni loosanni noota coyidhanno.

Meriyemi yitanno garinni; xagicho abbiisiate loosise kaajje sufasinni xaa yannara haammata babbaxxitino xagga gobbate giddo laashshaanowiinninna gobbayidinni abbiisiatenni qoqqowubate quchummarano iillishshanno.

Xaa yannara gobbate babbaxxitino qooxeessubbara kalaqamino keerunna ga`labbote qarri korkaatinni doogga cufanteenna xagga garunninna yannantenni iillitanni dino yitannoti dukko Meriyemi; kunino loosu aana gashshanno xiiwonni aleenni lowontanni huluullisannosetanna mararsitannose hajo ikkitinota coyidhanno.

Xagichu yaa mannu xaadannosi fayyimmate qarrira mala aannoha ikkasi xawissanno. Konni aana loosasennino kasseenyu macciishshamannose. Wole widoonni, xagichu hee`reennanni keerunna ga`labbote qarri korkaatinni mannu xagicho hooge reyannanna miti`manna la`anna macciishsha qole lowontanni xissiididhanno gede assinose.

Ikkollana, hasi`nanni xagga dagoomaho iillishate dandaamisere baala assitanni noota dukko Meriyemi coyidhe; baxxiinhunni xaggate luphiima qoropho hasiisannota coyidhanno. Harunso, illachanna keere hasidhanno yitanno.

Xagga gobbate giddora eessate hasiisannoseta gobbayidi woxu soorro afi`rate Maashoone “gidu sircho” ledde qiwaatete gide Itophiyu laalchu dikkonni hidhatenni gobbayidi dikkora sokkanno.

Ise yitanno garinni; gobbaydira sonke afi`nannita gobbayidi woxu soorro gobbate giddora daanno uduunnichira horo noosiha ikkasi ledoo amadisiisame kisaarrannino ikkiro loosanni. Konni albaanni noo loosu hayyo garinni mittu fulote daddalinni bobbahino daddalaancho babbaxxitino laalchubba gobbayidi dikkora soyee afi`ranno gobbayidi woxu soorronni xibbuunni 30% geeshsha calla horonsi`ranno gedeti mootimma widoonni fajjinannisihu. Xibbuunni 70% mootimma loosu hayyo giddoonni sa`etinka horonsidhannohu.

Tini loosu hayyo gobbaydira sonkanni daddali tirfisannoha ikkannokki gede assite keeshshitinotaati Meriyemi qaaggannohu. Xaa yannara kayinni mootimma tenne loosu hayyo woyyeessite xibbuunni 50% gobbayidi woxu soorro daddalaancho suwashshu garinni umisi horonsi`ranno gede injaanno akati kalaqaminota coyidhanno.

Tini loosu hayyo mootimma noose doolaarete anjenni dagginota ikkase kulte; tenne loosu hayyo daddalaanono adhitannota coyidhino. Ikkollana, xagichu balaxo uyinanni hajooti yinirono hasi`nanni bikkinni ikkinokkita farciidhanno.

Xagichoho hasiisannota gobbayidi soorro hasi`nanni bikkinninna yannatenni afira dandiinannikkita xawissino. Gobbate giddora e`anno xagga luphiima fulonni e`annota buuxisse; gobbayidi woxu soorro afi`neenna xagga gobbate giddora e`uhu gedensaannino xagga qaranxanni harinsho aana qarru noota coyidhanno. Mittu abbiisaaanchi uyino waaginni baalanti abbiisaaano qaraxansa handaarunniha wole qarra ikkasi buuxissino.

Ise huwachishshino garinni; xagichu luphiima qoropho hasiisannosihanna yannasi sa`uro iillishanno gawajjo ayirritannota ikkasenni addi illacha xa`manno. Luphiima gobbayidi woxu sorroonni dayinoha ikkasinni xagga abbiisannori mittimmatenni loosa hasiisannonsa.

Qaaqqimmasenni hanaffe daddalu loosinni bobbaha dandiitannota coyidhannoti dukko Meriyemi; “daddalaancho ikka dandummarono; Itophiyu giddo daddalu loosu loosa lowontanni mitiinsannohonna qarrisannoho” yitanno. Hallayu handaarira baxxiinhunnino daddalaanote uyinoonni su`mi keeraa`minoha ikkinokkita coyidhe; daddalaano hadhu basera baala garunni didukkisantanno; baalunku awaawuraancho gede la`amanno yaatenni xawissanno.

Daddalaano baca waaga baattenna shettotenni sa`e loosannotano egeensiise; baxxiinhunni, eo gamba assitanno uurrinsha hallanyu handaara garunni owaata, macciishsha, huwatanna awuuta hasiisannonsata buuxissino.

Gobbate giddo xagicho laashshate hedoo nooseti dukko Meriyemi; xaa yannara 30 qansootira loosu kaayyo kalaqa dandiitino; aanteteno loosose halashshatenni haammatu qansootira loosu kaayyo kalaqate hasatto noose.

Ataakilte kaasatenna awuutate rosichi noosetano kulte; gibirinnu handaarinni bobbahateno luphiima hasatto nooseta xawissinonke. Gibirinnu duuchunku handaarira kaima ikkinota xawisse; handaarunni bobbahate noose qixxaambe xawissinonke.

Daddale tirfirateno ikko winxe mixxate; ille sunqi`ratenna fulle e`ate keere riqiwanonni dino yitinnoti dukko Meriyemi; mittu mittunkunni gobbate keerira qeechanke fushshino yitanno sokka sayissino.

Woganna Turizime

Itophiya Kalqete Leellishshanno Ayyaana Mereerinni

Amsaalu Felleq

“Ketera” cuu’attote ayyaani feeffato hawarro cuuate waa konfanni amuraateeti. Atse Yikunoamlaaki gashshooti yannara 12ki sanira hanafaminotanna Atse Gebremesqel gashshootinni 15ki sanira xawoho ayirrisamanno gede lallanboonnihi Cuuammete ayyaani ayirrisama feeffattora iibbino garinni ayirrisamanno. Ayyaanu ayyaanaame amma’no dhagge noosiha ikkasinni baxxinohunni Ortodokisete Kiristinnu amma’no harunsaanoni hala’ladunni ayirrisamanno.

“Ketera” (Kofa) yaanno qaali Gi’iizete qaale ikkana waa kofa, waa kofe amada yitanno tiro uynooniho.

Cuuammete ayyaani feeffattora ayirrisamannohu Keteru ayyaani diru dirunkunni amma’note harunsaano Arfaasa 10 cuuammete ikkana waa kofatenni aananno barri Arfaasa 11 Cuuammete ayyaana ayirrisate gamba yitannonna harunsaano cuuantanno gede qixxeessitanno baseeti.

Ledoteno, qooxeessaho afantanno Ortodokisete Kiristinni amma’note minnanni konfoonni wayi qooxeessubbara daase mi’natenni amma’note seera ikkinoha Taawoota gashshitanno.

Amma’note annuwino qixxeessidhino basera gamba yite huuccatto assitanni galtanno. Maganu masaalaanchu Musera “Taawootu heera ani ki’ne ledo heera’ya malaateeti” yee xawisinosi qaale gumultanno.

Cuuammete ayyaani Itophiyaho hiittoonni hanafami?

Cuuammete ayyaani Itophiyaho hanafamino yitannoti seeda yannara keeshshitinoti babbaxxitino hedo ka’annoha ikkana; xaa yannara iillino amuraate amadanno gede hanafisiissino yine kullanniri noota mashalaqqubba leellishshanno. Ikkollana, lowo yannara mashalaqqubba faajje assitanno garinni Cuuammete ayyaani Itophiyaho ayirrisamanno gede “Qullaawu Laalibala” qarunni hanafisiisnota kullanni.

Qullaawu Laalibala Itophiya 1157M.D hanafe 40 durrara massaginohu.

Konni Cuuammete ayyaana baxxinohunni Ortodokisete Kiristinni amma’no harunsaanoni iibbinonna ayyaanaame amuraatubbanni ayirrisamanno. Amma’note harunsaano ququxantanni agadhitanno ayyaana ikkasinni haaro uddanoni feeffate mittimmatenni fulte ayirrisanno. Qaaquullu Kiristinna ka’anno. Cuuantanno yaate. Harunsaano timbiliqqe fulte cuuantanno. Kaaliiqansa galattanno. Faarsitanno. Kaaliiqi jawimma faarsotenninna guweenyinni leellishshanno ayyaanaati.

Ga’a Kataru ayyaanaati. Arfaasa 10/2016M.D. Arfaasa 11 Cuuammete ayyaana qarunni ayirrisanni barraati. Ayyaanaame amma’no “Cuuamme”

“Cuuamme” yaanno qaalira cuuma, hayishshi’ra, co’icha ikka, yitanno tiro uytanno. Cuuammete feeffatto barri Ketera (Kofatto) yaamamanno. Amma’note harunsaano ayyaana ayirrisanni basera leelte feeffatote barrinni hanaffe hagiirrunnina huuccattotenni ayirrisanno.

Tenne yannara amma’note massagaano kofattote doychira ayyaanaamo amuraate harissanni Kiristoosi Cuuamme dhagge qaagiissitanno faarso shiqishshanno. Qullaawa qaale rosiissanno. Huuccatto assitanno. Cuuammete kofatto loonsoonniwa Wongeela

**Ilama budensa,
dhaggensa
balchoomansa
seekkite affanninna
ayirrisanni hattono
bowirsitanni
hadhanno gede
agarranni**

nabbambi gedensaanni amma’note annuwi ayyaana ayyaanaame huuccatto assite gamba yitino amma’note harunsaano cuu’anno. Amma’note harunsaano konni ayyaanira jawa illachanna ayirrinne uytanno. Korqaatuno, ayyaanu Kiristoosi “Felege Yordanoosi” Lagira cuuamino lawishsha hendanni ayirrisanniha ikkino daafiraati.

Cuuammete ayyaani ayyaanaamo amuraatesi budunna balchoomu amuraatinni ledo xaadise amadinoho. Konninni, haammata daganna dagooni ayyaanaame faarsora ledote babbaxxitino Afuubbanni duuchu gari budu godo’lensa xawoho leellishshanno. Ayyaana ayirrisate Cuuammete base hadhanno manni ayyanaho albaanni egennantino egennamano hooggo hakko barra mittimmatenni hagiirrunni magansidhanno, faarsitanno. Qooxeessinsa budinna balchoomi garinni sirbitanno.

Konni barrinni ayino waajjikkinni gidDOSita hedonna macciishshammesi fushshi’ranni hagiirrunni xawisanno. Mittimmatenni godo’linanni barraati. Konninni ledo amadisiisame, mine assi’rinokki labballinna seenu jaaloomitte hasi’rannonna xaadatenno jawa kaayyo gede assine la’nanni. Wedellu galtete ikkitannonsata hasidhannonna xaaddanno; egennantanno. Kiristaanu amma’no harunsaano konne ayyaana babbadamooshshu nookkiha baxillunninna

mittimatenni ayirrisanno. Ikkinohura, ayyaanu daga mimmitu ledo xaadisannoho; gamba assannoho; mimmito kaa’latenna halammete bude lossannoho.

Cuuammete ayyaani Itophiyaho lowontanni iibbinonna hala’ladunni ayirrisamanno gede assitnori woloottuno noota mashalaqquba leellishshanno. Mootichu Izaanira albaanni noori gashshaano Kiristinnu amma’no faajjetenni adhitnori ikkana leellishshanno tajubba afi’rate didandiinonni. Kayinnilla, Izaana kiristinnu amma’no harunsaancho ikkasi leellishshannoti kinchu aani borro anfoonnihura Kiristinnu Itophiya einohu shoorki sanira woy 330 M.D ikkasi borreessinoonni.

Konni ledo amadisiisaminohunni, Kiristinnu Itophiya ei gedensaanni umikki yannara Fireminaaxoosi yinanni Phaaphaasichi massaginota dhagge kultanno. Isino Phaaphaasimmasi Baara wido ha’re adhe higinohu shoorki sanira ikkasinni dhaggete rosu goli tenne mashalaqqe irkise rosiisanni keeshshino.

Xaphoomunni shoorki sanira Kiristinnu Itophiya einohu yaannohunni dhaggete fullahaanono rosiisanni keeshshitino; rosiisannino afantanno. Ninkeno 12ki kifile rosinke geeshsha noo rosu deerrinni dhaggete rosu golinni harunsinoommohuno konneeti.

Aleenni ka’u hedo noo gedeeni heedheennanni Ortodokisete Kiristinnu amma’no kayinni tenne hedo diadhitanno. Korqaatuno, Iyyesuus Kiristoosi Yordanoosi Lagira cuuaminohu 30 dirisinniiti. Qullaawu maxaafino yaannohu konneeti.

Ikkollana, Kiristinnu amma’no Itophiya e’inohu Iyyesuusi Kiristoosi cuuma ledo amadisiisaminohunni ikkinotano kultanno mashalaqqeno no. Dhaggete fullahaano kayinni mootimma deerrinni hattenne yannara Izaana yaamamanno gashshaanchi Kiristaana ikkoommo yiinohu shoorki saniraati yitanno. Techo geeshshano hedote badooshshi hee’rirono Cuuammete ayyaani kayinni seedu sanira ayirrisamanni dayno.

Kiristinnu Itophiya einohu 34M.D ikkinota kultanni yekkeerantannori haammatu borreessaanonna fullahaano no. Ikkollana, Ayyaanu amma’notenna budu hornyubbanni ledoxaadinxawohoyayirrisannidangoonniha ikkasinni; duuchu garinni gidDOSiinni amadino horinyubba xiinxallineenna kalqete Halantino mootimmuwara Rosu Sayinsetenna Budu uurrinshara (UNESCO) amammandannikki dona ikke borreessaminoti qaangannite.

Cuuammete ayyaani Halantino Mootimmuwa

Rosu, Sayinsetenna Budu Uurrinsha kalqete Dona ikkana gede borreessinoonniha ikkana; ayyaana ayirrisanni gara kalqete amammandannikkiha 4ki Dona assine borreessinoonni. Cuuammete ayyaani Arfaasa 11 Itophiyu Ortodokisete amma’no widoonni xawoho ayirrisanni ayyaanaati.

Kalqenkeraxaa yannara amammandannikkina manchi beetto riqibbino Donna yine su’minoonniri gidDONni Itophiyaho Cuuammete ayyaana lede Masqalu, Fichee Cambalaalla (Sidaamu Diru soorro ayyaani), Gadu Amanyooti (Oromote budu gashshooti) ayyaana kullannireeti.

Konni handaarinni loonsoonni jawu loosi gidDO 2003M.D fulinohu amammandannikki doni agarooshshi sumimmete sanade Awuropu kiironni 2006 Itophiyu adhite malaatissu gedensaanni gobbate deerrinni 86 daganna dagoomu Donna hattono kalqete riqibbinota shoole donna borreessantanno gede assinoonni kullannite.

Kuri dagate jironna hornya ikkitino Donna garunni agarooshshe assine latinse daa’attote (Turizimete) iillo assatenni dagganno ilamara saysanna handaarunni agarranni eo abbitanno garinni illacha tunge loosa hasiissanno.

Gobbanke noose ayyaanaame, budu, dhaggetenna hattono babbaxxitino ikkitubbanni ayirrisantanno amuraatubba amammandannikkita woy uurrinshunni noo Donna “UNESCO” borreessiise Afirikunni umita ikkitino. Xaa yannara kirotenni honse ikkitannota amammandanni Donna “UNESCO” borreessinoonni. Qoleno, amammandannikki Donna yine gaammoonniri gidDO shoole Donna borreessinoonni.

Itophiyu haammata Donna nooseta ikkasenni tenne haammata Donna ilamate saysate ragaanni qansootu ikko mootimmanna hajo la’annonsa bissara qeechu noonsa.

Itophiyaho albi warinni hanaffeno ikko xaa geeshsha danha hornyubba amaddino Donnara hasiisanno garinni illacha tungoonnikkita le’nanni. Konne qarra tiratenni huwanyo kalaqqete looso albinni wooyaaawino garinni loosa hasiissanno.

Ilama budensa, dhaggensa balchoomansa seekkite affanninna ayirrisanni hattono bowirsitanni hadhanno gede agarranni.

Itophiyunnihu bulduuddu budillaanchunna amma’note budinna ayyaana bowirtanno gede albillichono suffannota assate jawa dilaala fula hasiissano.

Ga’a Arfaasa 10 hanafe Kataru woy Kofate ayyaana, hattono Arfaasa 11 Cuuammete gobbankera babbaxxitino qooxeessubbara iibbino garinni ayirrisanniha ikkana haammata Baarawidi daa’ataanono ayyaanu beeqqaano ikkitanno. Baarawidinni daggannori kayinni waajjuullu calla ikkitukkinni Itophiyu qansootinna ilamano haammate dagge beeqqitannoho.

Tayxeeha Cuuammaete ayyaanano baxxinoha assannosihu kayinni sa’u muli barrubba kawa Itophiyu ilamanna qansoota ikkitinori Baarawido heedhannori gobbansa dagge budinsanni, dhaggensanninna dagoominsanni ledo egennantannonna gobbansara agarrannninsa haruma wortanno gede Xaphoomu ministirchi Abiy Ahmed (Dr) hattono Turizimete ministere widoonni layinki ilama yine woshshatto assineennansa daa hanaffino yannara ayirrisamannonni nooha ikkasiiti.

Ledoteno, hawalle Cuuammete ayyaanira keerunni, mittimmatenni iillishinke! Danha ayyaana!

Illete wilishimma

Qiddist Gezzaheny

Illete wilishimma yaa illete mikitta bikkaanchonsa so'rate yaate.

Qaaquullu Illete xaginaati baxxino xagisaanchi dokter Addisu Worquhu FBC ledo assino hasaawinni xawisanni; mitte mittenti Ille lee mikitta afidhino. Tini mikitta halante lamenti Illuwa taalo mitto raga qolte doyissa loosonsa ikkinota coyi'ranno.

Illete wilishimma qarri kalaqamunninna yannate gedensaanni kalaqamara dandaannoho. Kalaqamunni kalaqantanno wolishimma 4 agani gedensaanni leeltara dandiitannoha ikkana xaginaatunni higate kaayyo heedhannose. Yannate gedensaanni kalaqantanno wilishimma kayinni maxanxire horonsi'ratenna darre xagisi'ratenni higgara dandiitanno.

Roore anga Itophiyaho kalaqantanno wilishimma giddora higge doyitino Illete wilishimma ikkitinota qummeessannohu dokter Addisu; wole gobbuwara kalaqantannoti gobbara higge doyitino Illete wilishimmanna aliranna wororritte doyitanno Illete wilishimma ikkitinota xawisino.

Gobbara higge doyitannoti Illete wilishimma lamu dani xaginaatu harinsho afidhinote. Umi xaginaati sayikki dirira, layinki xaginaati kayinni settikki diri aana ikkinota coyi'rino. Sayikki diri yanna yinanniti manchi beetti ilami yannaranna sasu diri yannara heedhannoti Illete gumi lopho taalo dikkitino. Qaaquullu ilantanno woyte 16mm bikki nooseha ikkana sayikki dirinsa geeshsha 23mm ikkitanno yiino.

Mittu jawu manchi ille kayinni 24mm ikkitannota kulloonni.

Konni garinni xagisi'rate Illete gumi sasu dirinni lophosi gudino yine ammannanni daafira xaginsanni yaanno xagisaanchu.

Settu diri geeshsha hadhanno korkaati Ille la"ate lopho settu diri geeshsha ikkitinohuraati yaanno. Ikkeennano roore yannara gobbara higge doyitannoti Illete wilishimma xaginaati settu dirinni ikkiro doorrannitaati dokter Addisu xawisino.

Vayitaamin 'D' anje mannimmate giddo kalaqanno fayyimate qarra

Hiittino dagoomu bissa (qaaquullu, wedellu, geerru) Vayitaamin 'D' anjenni gawajjantara dandiitannota ogeeyye kultanno. Roore anga quchumu teesaano arrishsho giwaarate rosichinsa ajinoha ikkino daafira Vayitaamin 'D' anjera reqeecaawate kaayyonsa luphiima ikkitinota kullanni.

Vayitaamin 'D' anje abbitanno fayyimate qarrubba mereerinni hallu xisso, nyogoorete xisso, mikitate shaqqanna leqe yaa, surrete xisso (Alzayimere woy hawate qarrinna boorrasu) afantannota kultanno.

Qarunni arrishshote xawaabbinninna sagaletenni afi'nanniti Vayitaamin 'D' miqicho kaajjishate luphiima kaa'lo assitannotaati ogeeyye coyidhannohu.

Ikkado arrishshote xawaabba afi'ratenni miqicho hiiqqammetenna shaalatenni gargara dandiinanniha ikkana kalaqamunni arrishshote xawaabba afidhannokki mannootira sagaletenni woy xagichunni afidhanno gede assinanni yitanno.

Vayitaamin 'D' anje heedhuro nyogoorete seella loosi gufusamanno; nyogoorete seella gumultanno loosira hasissanno hormoonna kalaqantanno gede Vayitaamin 'D' jawa qeecha afidhinota ogeeyye ledde huwachishshanno. Tini hormoonna kayinni mannu hagiidhanno gedenna keeraancho hedo hedanno gede kaa'litanote yitanno.

Vayitaamin 'D' anje hedote kiphama kalaqanno; konninnino mannootu boorrasu giddoranna sodhino surrete qinaawo widira reekkantara dandiitanno. Arrishsho giwaaratenni ikkado Vayitaamin 'D' afi'ranna Vayitaamin 'D' anjenni kalaqantannota fayyimate qarrubba gargadha dandiinannita amaaltanno.

Arrishsho giddose mannimmate hasiissannotanna gawajjitanno caange amaddino daafira batidhuro gogu kaanserera reqeecaasitannota kultannori ogeeyye, konne gargadhate barru taali arrishsho horonsi'ra hooga hasiissannota huwachishshanno.

Ledoteno, Vayitaamin 'D' mikitate fayyimma agaratenni badhete miqicho kaajjishshatenni dhibba gargadhate amanyoote qineessite dhibbunni gatisse, surrete fayyimma taashshate widoonni luphiima kaa'lo assitannota qummeessitanno.

Vayitaamin 'D' afi'rate soodo arrishsho woy hawarro arrishsho uddaniweelonna qiwaatiweelo ajanni ajeenna 30 xiqqeessira lamalate giddo shoole barrubbara giwaa'ra hasiissanno.

Bue:- A.A Yuniversite Fayyimate Sayinse Kolleeje

Mulu care roore anga ayeeo gawajjitanno?

Mulu care mulu giddo afantanno shaafu guminni kayise qolleete kaase (Golf kuwas) geeshshi bikki hee'rasera dandaannotanna uurrinshunniha ikkinokki suude afidhino kaajjado kuuso ikkase kullanni.

Mulu care maati?

Xagisaanote xawishshi garinni; care shiilote, asidetenna maxinetenni loosantino kaajjado carete kuusooti. Mulu care shumate boombe giddora e'uro shumate du'namate harinsho cufatenni mulu darshanno gede assatenni shumate boombe dhookkanno gede assitara dandiitannota huwachishshanno. Konninni, jawa xisso kalaqantara dandiitannota xawissanno.

Mulu care kalaqamara kaimu maati?

Keeraancho ikkinokki saga'late amanyoote, bikku aleenni ikkitino mannihimma qelpheepho, reqeecaasanno fayyimate qarrinna mite mite xagga batinye mulu carera kaima ikkitanno koorakaata mereerinni balaxotenni kullannireeti.

Luphiima pirootiine hattono maxinenna sukkaare batidhino sagalla batinse horonsira, ikkado waa aga hooga mulu care kalaqamara korkaata ikkitanno.

Mulu care hiittoonni gargadha dandiinanni?

Mulu care kalaqantannokki gede gargadhate saga'late hayyo soorro lendanna assa hasiissannori batinnye qoropho noota ammannanni. Lawishshah; 3 Liitire waa agatenni shumaa'nanniha shumate bikka 2.5 Liitire ikkanno gede assa hasiissannota amaallanni.

Ledoteno, saga'linanni bude taashshira; lawishshah, maxinetenna pirootiinete amadonsa batidhino sagalla horonsira hooga, gati mu'ronna gummate laalo horonsi'ra, saga'linanniha maalu bikka ajjisha, ikkado kaalshiyee amaddino sagalla saga'la) hattono labbino hayyo mulu care gargadhate kaa'litanno doogga mereerinni afantannoreeti.

Mulu carera reqeecaabbannori ayecooti?

Reqeecaawa lainohunni koo-tee widoonni roore anga labballu aana kalaqantannota ogeeyye kultanno. Xaphoomunni gaamaareessimmaati diri giddo afantanno mannooti reqeecaabbannota xawissanno.

Mulu care xisso malaatta maati?

Roore anga mulu care malaate leellishshukkinni keeshshitarra dandiitanno xissote dana ikkitinota xawinsanni. Care kalaqantuhu

gedensaanni kayinni mulunni ka'e shumate boombe widoonni heedhanno harinsho aana xisso kalaqqanno daafira malaatta leella hanaffannota ogeeyye coyidhanno.

Xaphoomunni handaaru ogeeyye gutunnire assitino malaatta mereerinni; luphiima midaadu xisso macciishshamme hee'ra, midashshu miqichi woroonni badhete xisso, ufuuffatenna woriidi godowu kifilera luphiima xissote macciishshamme, shuma fultanno yannara xissote macciishshamme hee'ra, shumate dani soorrana (duu'ma, bunu dananna woy rooze ikka) yitannori afantanno.

Ledoteno, booraabbinotinna busha foole afidhino shuma, mule mule shuma muddanna wole yannanni baxxino garinni shumate bati'ra xissote malaatta ikkitinota xawinsanni. Mulu care korkaatinni kalaqantanno xisso carete millimmo harunsite baseese soorritara dandiitannotaati ogeeyye coyidhannohu.

Aleenni xawinsiri rosantinori mulu care malaatta ikkitanna baxxino garinni luphiima xissote macciishshamme heedhuro, luphiima qasirate macciishshamme, looqqi assanna tushshiisha heedhuro, iibbabatenna qijjajjishate macciishshamme kalaqanturo, munde karsantino shuma heedhuronna shumaarate qarramate akati hee'rero rahotenni fayyimate xaawa ha'ra hasiissannota amaallanni.

Mulu care xaginaate afidhino?

Mulu carera xaginaatu noota ogeeyye buuxissanno. Xaginaatu kayinni carete daninna bikki garinni babbaxannota ogeeyye kultanno. Bue:- Health Line

Bakkalcho spoorte

Mini Giddo Gaamotenni Dodate Heewo Itophiyu Qolchamaano Qeeltanno Yine Agarranni

Addisu Adoola

Tini yanna qolchanshote Ispoortenni mini giddo heewo hala'ladunni heedhanno yanna ikkase anfoonnite. Ammajje agani bocira Ispoorte massagganno bissanni kalqete mini giddo chaampiyoonaa hadhannoha ikkasi harunse wo'ma kalqera afantanno haammata quchumma giddo mini giddo gaamotenni dodate heewubba (Tour) harinsanni. Awuropaho, Isiyahonna Aliyye Ameeriki Ahigure giddo afantanno 20 quchummara 50 ale ikkitanno heewubba harinsanniha ikkana; kurino, kalqete qolchamaano culka, birra hattono camote heewo yinanni deerra uynoonninsa.

Wajjuullunniha haaru diri casira 2 barri albaanni hanafantini tini mini giddo dodate heewo kalqete chaampiyoonaa harisate 6 barri albaanni gumullanniha ikkana; xawu akatira hattono 60 Meetirenni 5000 meetire geessha noo xeertinyira qolchamaasine heewisantanno. Mitte mittenti mini giddo gaamotenni qolchamate heewo woxu baraarsha afisiisannoha ikkana; qolchamaano heedhannonsa beeqqonni borreessiisanno bixxille ledante kalqete deerrinni chaampiyona xaadhotenni gobbansa riqibbe beeqqitanno kaayyo afisiisansara dandaanno. Konninni, gobbaanni jawa bixxille afidhanno qolchamaano gumulote heewora 10 kume Ameeriku Doolaara baraarsha afi'ratennino heewote dirinni umiha ikkitino kalqete chaampiyonara heewisantannohano ikkanno. Ingilizete Gilaasikote qixxeessaanchimmani assinanni mini giddo chaampiyonano tayxe 19ki

yannara harinsanni.

Kalqete qolchamaante deerrinni uynoonninsa mini giddo dodate heewubba sufino garinni hadhanni nooha ikkana; macca qolchamaano addinni beeqqitanno culku deerrini noonsa heewubba kayinni barrubate gedensaanniiti hanaffannohu. Isiyu gobba Kazakistaan qaru quchumi Astaana harisanno heewo umita ikkitanna; heewotenni macca qolchamaano beeqqansa buuxisiisino.

Kayinnilla, kuri mereerinni mitte ikkitinoti Itophiyu qansitte mereerimunna seedu xeertiny qolchamaano Gudaaf Tseggaye beeqqose agurtino gede buunxoorni. Mini giddo

chaampiyonano lendeenna Olompiikete, kalqete chaampiyona, Dayimend Liigete hattono wolootta heewubbara Itophiya woshshiishshino 5 kume meetire mootitte, heewote diro Kazakistaanete hanaffanno yaannohunni agarrirono barrubate seedisaseeti buunxoorni.

Kayinnilla, 1500 meetire xeertinyira beeqqitanno gede balaxxe egesiisnoti qolchamaano Hiruut Meshesha, hattono 3 kume meetire dodannohu qolchamaanchu Ali Abdilimaani, hedonsa soorritukkinni dodate qixxaabbino Itophiyu qolchamaano.

Kaajjado qolchamaano Gudaaf Tseggaye ise widoonni; culku deerra noosinna Boosten harinsanni "New Balance Grand Pricks" rosantino dhaggeeffachishshanno dandoose leellishate qixxaabbino. Sai heewote diro dhaggeeffachishshanno yanna sayiisino qolchamaano Budapestunni gumaame kalqete qolchanshote chaampiyoonaa dawaro Daymend Liigete 5 kume meetire ayirrinnyu deerra (rikeerde) hiiqqase qaangannite. Konninni, qolchamaano kalqete muxxe qolchamaano dooramaano ikkase muli yanna qooggoosheeti.

Gudaafi, mini giddo heeworano 1500 meetirera gumaame ikkitanna; Faranjete kiir garinni 2016 Poortlaandete gobbase riqibbe Camote meedaaliya afidhino. Itophiyu kalqetenni umi deerra amadde gumultunna Lamu diri albaanni Beeligreed harinsoonni chaampiyonara qole konni xeertinyinni meedaaliya afi'ra dandiitino.

Ikkinohura, qolchamaano noo yannate

uurinshanninna bisu qixxaawo garinni mini giddo heewora jawa bixxille borreessiisatenni chaampiyonate xaadho beeqqa dandiitanno kaayyo afidhanno yitanno hedo Ispoortete maate giddo kaajjitino.

Wole widoonni, tenne barera lowo geessha agarranninna heewono iibbishshanno qolchamaano mereerinni mittu Itophiyu qolchamaanchi Lemmecha Girmihoo. Kalqete chaampiyonara Sase hige hattono Olompiikete Mitte hige birru meedaaliya afi'rinohu wedellichu qolchamaanchi Itophiya 3 kume meetire heewora woshshiishshino boode heewisamaano mereerinni mittoho.

Beeligreed noo chaampiyonano hattonni birru meedaaliya adha dandiinonka. Kuni qolchamaanchi sai diro Leeven ha'rinsoonni mini giddo dodansho heewora xeertinyesi 7:23:81 mini gobbaanni qole 7:52:11 ikkitino saatenni qeelatenni Lamenta ayirrinnyu dannubba angasira eessi'rasino dihabanni. Kunino, heewo ququxannota assannoha ikkana; heewisamaano ammansiiisanno ikkadimmani qeelatenni Gilaasko Itophiyu culku meedaaliya afidhanno gede assanno yaannohuno agarranniho.

Tenne heewora beeqqitannonna qeelaano ikkitanno yaannohunni hexxo assinoonninsa qolchamaano mereerinni Itophiyu Wedelitte Qolchamaano Mediina Iisa agarrannite. Kalqe 20 diri wori 5 kume meetire ayirrinnyu Danni ama hakka macca widira tareessitannose ikkadimma leellishshanno gede hendoonni.

Boohaarsha

Gagasoho ollanni loome hiikkitu?

Yaareed Geetaachew

Cuuttote ayyaanni addi addi ayyaanaamitte uddannanninna addintanni bukki billicci yitanno ikkitubbanni biifanno ayyaanaati. Ayyaanu koo/tee ikko amma'no dibadanno. Konne ayyaana ayirrisannori roorima Kiristinnu amma'no harunsaano ikkiturono. Shiimu jawi, meyya labbaahu,aju akkali beeqqannohuno wole ayyaana gede mini giddo calla ayirrisanniha ikkikkinni xawoho ayirrisanniha ikkasinniiti.

"Cuuttote ayyaanira ikkitinokki uddano tatta'e ba'o" yinannihu dimullaati. Kuni ayyaani biinfenna seense, Harmoonika godo'linanni, faarsinanninna kubbinanni adhate iillino wedellichi iillitino beetto lai're wodanisi haa'rinota afiro godo'lete mereero hattenne beetto gagasi aana loome tuganno. Loomete dikko hakko barra baasate. Ani anje hee're loomete tiro afa hoogummorono gatinni xinqisiise Lakkote quchumira cuu"attote ayyaana ayirrisanni basera masseemmoti qaagantannoe. Xa kayinni Looome tunganna dilaceemmo. Looome hiikkituyya? Yitanno xa'mo galtannoe.

Ayyaanu amma'note amuraati gobbaanni budillite amanyootenna sirnya hanqafe amadino, Katarunni kayise cuu"attote barri geessha addi addi leellisho daa"antanniwaati.

Ayyaanu Manchu beetti buqqee hidhannoho. Cuu"attote barri qaaggo qaqqimmatenni hee'ne daa"antoonniti techono dihawantanno. Mayi rahella daa! Yinanni agadhinannihu cuu"attote ayyaani ga'a kataru woy cuu'nanni waa konfanni barra ikke kuneeti feeffatino. Taabootu fule ha'ranno doogo

biifisa,fooliishshir'anno base feyaana taaboota agarrena dukkinse gallanni qooxeessa biifisa mitto qaaggotenna hagiirru bisooti.

Kataru hashshi sirbinanniho,faarsinanniho,kub binanninna kaaliiqira kumbuullanni gallanniho. Ayyaanu biifinoha ikkasinni calla duuchante amma'no harunsaano ikkito daa"atate beeqqaano ikkitanno. Kuni cuu"attote ayyaani giddo leellanno balchoomi Cuu"attote ayyaani kalqenniha ikke UNESCOte borreessamanno gede assino.

Wedellaho adhatenna seemo beetto huucci'rate waalcho fananno ayyaanaati. Hundinni hanafe reekkamanni dayino Looome olate amuraati konninni ledoka"asi digattanno. Dagoomu giddo anfoonnite gede roorimu Arfaasu agani adhammete jili yanna ikkasinni ledo amadame adhamete huucci'nanni agana ikkasinni Cuu"attote ayyaani albisaho. Kuni agani adhammete jiliha ikkasira sai sambata "Kumu Adhamme" "Ye shii Gaabicha" yaanno amuraatinni kumu wedelli adhamete amuraate Addis Ababaha Miliyeemete harira gumultinoti qaangannite. Hawalle adhitu! Niro loome oltinori insa giddo dihoogganno;loomete waagi muxxe ikkirono.

Looome olanno leqexi hasi'rinonna wodanisi yorino leqexa afi'riro olatenni baxillesi xawisanno. Barraha seesse afantanno wedelli hedewelcho horoonsidhe danchummate widoogge soorratenni adhamete xa'mantanno;hagiidhitanno. Cuu"attote aana huuccamante minaananna minama ikkate iillitino renna, ilte sunqidhinore minu kiir; bacaho.

Xaa yannara kayinni loome ollanni baxammanni budi hawamanni,ninkeha ikkinokki galchimi

gobbuwa ikkito goshoosshannanke ba"anni daasi xawoho. Kuni mayira ikki? yee xa'mannohu hoogasinni gobbayidi gobbuwa yannoomitte horramanni sakaalantino wedellinke techo baqqi yaa hasiisanno. Looome olle baxamme adhinoonni minama loomete gede xagichotena "apilenna Apaache"tenni ollolantinoonte. Yaano Apile Mobayile noosi? Appaache dhoqqidhoqqena? Yaa gatteenna loome amadanne cuuammete xawira...

Looome xagichoho. Loomete horo ikko su'mise cuuammete ayyaanira gagasoho ollanniwiinni bae agu mine diraaftete "Looome obbie" yinanna la'neemmo. Meyaati kayinni Moobayile woy minunna kaameelu qulfé gagasisera oltannore

doodah hanaffino. Looome hiikkitu? Basese halaali xagiinaatimmase qote qoteho heedheennanni baxillu malaateetina wirro abbino.

Adda coyi'rate UNESCO amammandannikki donna giddo Cuuamme borreessitu woyte loome gagasu aana tunganni balchoomi mitto bikkaancho ikkikkinni digatino. Tenne dago horoonsi'ratenni amma'note amuraatinni sa'ne budu balchooma lossatenninna halashshatenni Turizime goshoosshate hosiisa dandiinanni yaatenni bainoha loomete bude wirro qolatenni aye woyiteno Arfaasa 10-11 geesshaa loome hamboonke yaanni;dancha ayyaana ikkannonkenna ikkanno'ne gede halcheemmo.